

NARCÍS OLLER

Nascut a Valls l'any 1846, Oller era cosí de Josep Yxart, la qual cosa li va permetre estar en contacte amb els corrents literaris europeus del moment. Així, doncs, El Realisme i el Naturalisme van arribar a Oller filtrats per les idees d'Yxart i de Sardà Sobretot en el cas del Naturalisme, Oller tampoc no va acceptar mai l'aplicació del mètode científic en la literatura i, per tant, la impassibilitat que es demanava que tingués el novel·lista. Per a Oller, la novel·la no era observació i experimentació, sinó **observació, sentiment i imaginació**, el novel·lista no es pot distanciar absolutament dels seus personatges ni dels fets que narra. El mateix Zola, quan escriu el pròleg a la traducció francesa de *La papallona* (1882), la primera novel·la d'Oller, li critica que s'emocioni davant dels seus personatges, perquè diu que això no té res de naturalista. Malgrat tot, Oller s'ha considerat el primer autor català que introdueix en les seves obres els corrents literaris europeus de la seva època i *La papallona* es considera la primera novel·la catalana moderna després del *Tirant Lo Blanc*.

Les primeres novel·les d'Oller

La papallona (1882) és una novel·la curta en què Oller explica les relacions entre una noia innocent i senzilla, la Toneta, i un estudiant també innocent, però seductor. L'estudiant desapareix quan la noia queda embarassada. Neix la criatura, però la mare, per por de perdre-la i pel dolor per l'absència del seu estimat, emmalalteix i mor. Al final de la novel·la, Oller trenca el model realista amb què ha escrit l'obra i fa aparèixer gairebé miraculosament el pare de la criatura abans que morís la noia i fent que es casin "in articulo mortis", per la qual cosa, la història té un final feliç més propi d'una novel·la romàntica. Aquest final s'ha considerat una "relliscada" en els plantejaments realistes de l'obra. Malgrat això, les descripcions que Oller fa de la Barcelona de l'època són absolutament realistes i quotidianes. Per això s'ha considerat que *La papallona* està encara entre el Romanticisme i el Realisme.

L'any 1884 Oller s'havia informat i documentat sobre les idees que defensava Zola i probablement per això va canviar de perspectiva i d'orientació literària i

va publicar *L'escanyapobres, estudi d'una passió*. En aquesta novel·la han desaparegut per complet les restes de Romanticisme que encara es podien trobar a *La papallona*. A *L'escanyapobres* Oller presenta un quadre absolutament negatiu dels éssers humans. Els protagonistes són éssers que només es mouen per una passió, els diners, i no hi ha personatges “bons” que facin que el lector (i el mateix autor) s'emocionin.

“Escanyapobres” és un malnom que els habitants d'un poblet petit que comença a notar els canvis de la revolució industrial amb l'arribada del ferrocarril, han posat a l'Oleguer, un home molt avar. Aquest es casa amb la Tuies, la vídua de l'únic amic que ha tingut, perquè els lliga la seva passió pels diners. Aquesta dèria per estalviar i per acumular diners, que arriba a ser malaltissa, serà el motiu del segrest i posterior mort de l'Oleguer. Aquesta novel·la és indubtablement realista i fins i tot hi podem trobar trets naturalistes, encara que en algun moment no hi deixa d'haver un cert moralisme, com una mena de càstig per al dolent, ara bé, és un moralisme sense cap sentimentalisme. Ni l'autor ni els lectors s'entendreixen quan l'Oleguer apareix mort, com si aquest fos el seu únic final possible.

Després d'aquesta novel·la, que es considera la més moderna del conjunt d'obres d'Oller, aquest fa un pas enrere i publica *Vilaniu* (1885), una història d'amor que acaba en tragèdia, i en la qual Oller torna a fer servir un model més proper al Romanticisme.

Entre 1890-1892, Oller publica *La febre d'or*, que li permet recuperar el seu lloc dins de la literatura catalana. El tema de fons de la novel·la és l'ascensió social de la classe menestral catalana a burgesia mitjançant el joc de la borsa durant el període que es coneix amb el nom de “febre d'or”. La novel·la explica la història de Gil Foix i de la seva família, que passen del no-res a la riquesa gràcies als guanys que aquest aconsegueix a la borsa, i després, la seva tornada a la pobresa, per les pèrdues que pateix. En aquesta novel·la s'observa la voluntat d'Oller de mostrar la realitat de l'època, amb les seves descripcions de l'ambient de la borsa i del món burgès barceloní. Malgrat això, *La febre d'or* tampoc no s'acosta gaire al model naturalista defensat per Zola, ja que Oller no pot evitar donar una lliçó moralista: l'afany de diners i de poder no

poden estar mai per sobre dels sentiments, perquè els diners fàcils, igual com vénen, se'n van.

Les darreres novel·les ollerianes: canvi de perspectiva literària

L'any 1898 publica *La bogeria*, quan la novel·la realista-naturalista començava ja a entrar en crisi a Europa. Per aquesta raó, en aquesta obra Oller assaja alguna de les novetats que s'estaven produint a Europa, com per exemple, canviar el punt de vista del narrador omniscient que parla en tercera persona per les converses que mantenen el narrador i el metge Giberga sobre el protagonista, Daniel Serrallonga. En aquesta novel·la, la història d'un home que es veu progressivament afectat per una malaltia mental, el tema serà la discussió sobre un dels fonaments del Naturalisme, el determinisme (és a dir, la influència sobre l'home de les lleis de l'herència i del medi). Malgrat això, Oller tampoc en aquest cas fa una novel·la naturalista, ja que en tot moment dóna la seva opinió i expressa els sentiments que li provoca el cas clínic que està analitzant.

L'any 1906 publica *Pilar Prim*, quan ja la novel·la realista-naturalista havia deixat pas al Modernisme a Europa. Aquesta novel·la serà la seva segona temptativa de canvi després de *La bogeria*. Amb *Pilar Prim* Oller aconsegueix fer una anàlisi psicològica molt ben elaborada d'un personatge femení, una dona vídua i amb dos fills que vol refer la seva vida i tornar-se a casar, però que el testament del marit, que la fa hereva de tota la seva fortuna, li ho impedeix amb una clàusula: si es torna a casar, perd tot el que ha heretat. *Pilar Prim* es considera un intent d'Oller d'aproximar-se al Modernisme que triomfava a Europa. Gairebé tots els crítics estan d'acord a considerar *Pilar Prim* com la millor novel·la d'Oller.

Després de *Pilar Prim* Oller no va publicar cap altra novel·la. Entre els anys 1913 i 1918 va escriure les seves *Memòries literàries*. Va morir a Barcelona l'any 1930.